

<http://dx.doi.org/10.17951/kw.2017.24.107>

Hierarchia wartości wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego według skali wartości Maxa Schelera

Małgorzata Grabowska

 <https://orcid.org/0000-0003-3994-3447>

Celem artykułu jest określenie jaka jest hierarchia wartości wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego. Grupa badana to 60 osób w wieku od 13 do 18 lat. Narzędzie badawcze wykorzystane do przeprowadzenia badań to Skala Wartości Schelerowskich (SWS). Skala ta ma kilka wersji. Do badań autorka artykułu wykorzystowała wersję (D-50) tego narzędzia. Autorka artykułu skoncentrowała się na tych 6 podstawowych grupach wartości. Wyniki badań pokazują, że badane wychowanki Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego wysoko cenią wartości witalne (W), nieco niżej hedonistyczne (H), następnie estetyczne (E) i te kategorie wartości są dla nich ważne, to nimi kierują się w życiu. Natomiast nisko cenią wartości prawdy (P), moralne (M) i święte (Ś) i te kategorie wartości nie mają dla nich znaczenia, nimi badane dziewczęta nie chcą kierować się w życiu.

Słowa kluczowe: hierarchia wartości, Max Scheler, wartości niższe, wartości wyższe, Młodzieży Ośrodek Wychowawczy

MAŁGORZATA GRABOWSKA, doktorantka w Katedrze Pedagogiki Specjalnej KUL; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II; adres do korespondencji: Instytut Pedagogiki, Katedra Pedagogiki Specjalnej, ul. Droga Męczenników Majdanka 70, 20-325 Lublin; e-mail: gorskagrab@gmail.com

Wartości Schelerowskie

Jak pisze A. Kość, Max Scheler wartości rozumie „jako obiektywnie niezależne od podmiotu, realne i stanowiące właściwości rzeczywistego świata. W konsekwencji podmiot nie przypisuje wartości poszczególnym zjawiskom, one je posiadają. Wartości jako idee (prawda, dobro, piękno, sprawiedliwość) należą do królestwa idei, które są transcendentne w stosunku do świata ludzkiego. Wartości dysponują bytem samym w sobie, bytem absolutnym, w tym sensie są niezależne od osób je przeżywających i doświadczających. Stanowią jawny i ukryty mechanizm działania człowieka. Według niego wartości istnieją idealnie, w odróżnieniu od bytów materialnych i psychicznych, które istnieją realnie. Wartości mają byt samych siebie, byt sam w sobie, byt absolutny w tym sensie, że są niezależne od osób je przeżywających i doświadczających. Wartości jako przedmioty ludzkiego życia są niezależne od rzeczywistości, one wkraczą w tą rzeczywistość i w niej się realizują”¹.

- Wartości są niezależne od podmiotu, są właściwościami rzeczywistości.
- Wartości są różnorodne, nie są sobie równe, stanowią hierarchię (wyższe są same przez się, a nie dlatego, że my je wyżej cenimy).
- Wartości poznajemy bezpośrednio, intuicyjnie. By wiedzieć, że sprawiedliwość czy piękno są wartościami, nie potrzeba indukcji – wiemy to przed wszelkim doświadczeniem, a doświadczenie nie może tego obalić, ani potwierdzić. To poznanie aprioryczne ma charakter emocjonalny, a nie intelektualny. Emocje mają więc wartość poznawczą².

Wyróżnia się 4 rodzaje wartości. Na najniższym szczeblu drabiny znalazły się wartości hedonistyczne: przyjemność – nieprzyjemność, wygoda – niewygoda. Człowiek dąży do przyjemności i unika nieprzyjemności; przyjemność jest dla niego wartością pozytywną, a nieprzyjemność wartością negatywną. Mimo to człowiek poddaje swoje dążenia do przyjemności – i to bez specjalnego namysłu – pewnym normom, dla których podstawą są wartości wyższego rzędu. Wartości te nie zawsze są dla człowieka całkiem jasne i normy nie są zwykle dostatecznie sprecyzowane, niemniej jednak intuicja podstawowa, że poddanie takie jest konieczne i dobre, nie budzi żadnych wątpliwości. Ponadto wartości hedonistyczne

¹Antoni Kość, „Problem relacji prawa i wartości w społeczeństwie otwartym,” w: *W służbie wartościom*, red. Ryszard Kamiński et al. (Lublin: Wydawnictwo Jedność, 1999), 255–262.

² www.kul.pl/files/57/wydzial/glab/fenomenologia.pdf (dostęp 15.12.2017).

są jakieś „powierzchowne”, nie sprawiają radości całemu człowiekowi, są rozproszone na powierzchni ludzkiej osobowości. Cóż, że człowiekowi przyjemnie, jeśli wie, że gnębi go utajona choroba?

Na nieco wyższym szczeblu drabiny aksjologicznej znaleźć można całą paletę wartości zawierających się między tym, co zazwyczaj określamy słowem „zdrowie”, a tym, co nazywamy chorobą. Wartości te nazwiemy krótko wartościami witalnymi, to znaczy wartościami, których nosicielem jest życie. Wartości te bądź służą życiu (wartości pozytywne), bądź podcinają życie (wartości negatywne). Pod pewnym względem są one podobne do wartości hedonistycznych. Wiążą się bowiem z ciałem i dostarczają jakiejś formy radości, np. zadowolenia z życia. Pod innym względem różnią się one od nich zasadniczo, są bowiem wartościami życia jako życia. Wartości witalne są bez wątpienia wyższe od wartości hedonistycznych. Dojrzały człowiek wie, co wybrać, gdy stanie w obliczu konfliktu: dla ratowania życia pozwala sobie nawet na amputacje ręki. Wyższość wartości witalnych, a niższość wartości hedonistycznych jest wpisana w obraz tych wartości³.

Trzeci szczebel drabiny aksjologicznej stanowią wartości duchowe. Wartości te, jak pisze w swoim podręczniku P. Brzozowski, rozpadają się na trzy podgrupy: prawdę, dobro i piękno⁴. Na samym szczycie drabiny wartości można znaleźć wartości najwyższe – świętość. Świętości przeciwstawia się demoniczność. Świętość jest tym, co najwyższe. Gdy człowiek spojrzy w twarz prawdziwej świętości, budzi się w nim prawdziwy zachwyt i poczucie szczęścia. Świętość nadaje sens wszelkim innym wartościom, a zwłaszcza wszystkim wysiłkom zmierzającym do ich realizacji. Świętość wyciska na nich piętno stałości. Ona utrwała to, co dobre, sprawiedliwe, heroiczne. Ona jest ponad czasem i ponad przestrzenią, a zarazem przenika to, co jest w czasie i w przestrzeni. Święte budzi w człowieku poczu-

³ Józef Tischner, „Etyka wartości i nadziei,” w: Dietrich von Hildebrand et al., *Wobec wartości* (Poznań: Wydawnictwo „W Drodze”, 1984), 71–73.

⁴ Por. Piotr Brzozowski, *Skala Wartości Schelerowskich – SWS. Podręcznik* (Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, 1998), 8. Nieco inaczej hierarchię wartości u Schelera przedstawia Jan Galarowicz. Por. Jan Galarowicz, *Fenomenologiczna etyka wartości* (Max Scheler, Nicolai Hartmann, Dietrich Von Hildebrand), t. 1 (Kraków: Wydawnictwo Naukowe Papieskiej Akademii Teologicznej, 1997), 92–94.

cie nabożeństwa. Świętość jest źródłem religii. Ludzie dążą do spotkania ze świętością: z Bogiem, ze świętym człowiekiem. Zarazem jednak zamykają się przed nią. Ta tęsknota i to zamknięcie odbija się na całym ich życiu etycznym⁵.

Metodologia badań własnych

W tej części przedstawiam cel artykułu oraz problemy badawcze. Opisuje teren badań oraz grupę badanych osób. Prezentuję również narzędzie badawcze wykorzystane do przeprowadzenia badań.

Cel artykułu: poznanie hierarchii wartości wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego.

Problemy badawcze. *Problem ogólny:* jaka jest hierarchia wartości wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego? *Problemy szczegółowe:* 1) którą grupę wartości najmłodsze wychowanki Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego cenią wysoko, a którą nisko; 2) którą grupę wartości starsze wychowanki Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego cenią wysoko, a którą nisko; 3) którą grupę wartości najstarsze wychowanki Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego cenią wysoko, a którą nisko; 4) czy wśród młodszych, starszych i najstarszych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego występuje podobieństwo w hierarchii wartości; 5) czy wśród wychowanek najmłodszych, starszych i najstarszych Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego występują różnice w hierarchii wartości; 6) czy grupa badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego jest spójna pod względem prezentowanych przez siebie wartości?

Teren badań: Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Podgłęboku, który funkcjonuje od 1974 roku. Jest placówką zabezpieczającą potrzeby w zakresie resocjalizacji dziewcząt z terenu całej Polski. Bazę ośrodka stanowią: internat, szkoła do której uczęszczają wychowanki ośrodka i uczennice ze środowiska, tereny rekreacyjne, boisko sportowe, place do zabaw i gier, sad i ogródki działkowe. Dodatkową atrakcją stanowi znajdujące się w pobliżu jezioro. Szkoła dysponuje klasami, pracowniami przedmiotowymi, kompleksowo wyposażonymi, w tym pracownią komputerowo – internetową, a także skomputeryzowaną biblioteką

⁵ Tischner, *Etyka wartości i nadziei*, 76–80.

wraz z czytelnią. Klasy oraz pracownie są przystosowane do kształcenia specjalnego. Uczennice Zasadniczej Szkoły Zawodowej o profilu kucharz mają możliwość odbywania praktyk na terenie ośrodka. Placówka zapewnia wychowankom podstawowe potrzeby, które nie zawsze były zaspokojone w domu: warunki higieniczno-sanitarne, wyżywienie, warunki do nauki i odpoczynku. Bywa, że fakt wyrwania dziecka z rodziny pozytywnie zmienia postawę rodziców. Uświadamia im w sposób niezbity ich niewydolność opiekuńczo-wychowawczą i skłania do szukania pomocy⁶.

Grupa badanych osób. Grupa badanych osób, która wzięła udział w badaniach, to 60 wychowanek. Na potrzeby artykułu grupa ta została podzielona na trzy mniejsze grupy. Pierwsza grupa to wychowanki najmłodsze w przedziale wiekowym od 13 do 14 lat. Druga grupa to wychowanki starsze w przedziale wiekowym od 15 do 16 lat. Trzecia grupa to wychowanki najstarsze w przedziale wiekowym od 17 do 18 lat. Najliczniejszą grupą badanych wychowanek są dziewczęta w wieku od 17 do 18 lat – patrz: tabela 1.

Tabela 1. Przedziały wiekowe badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego

Przedziały wiekowe badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka wychowawczego	N – Liczba badanych osób	% - Procent
Od 13 do 14 lat	2	3,33%
Od 15 do 16 lat	23	38,3%
Od 17 do 18 lat	33	55%
Inne (15,5 lat, 16,5 lat)	2	3,33%
	60	100%

Źródło: opracowanie własne

49 wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego mieszka w mieście. Stanowią one 81,7% całej badanej grupy. 9 podopiecznych Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego to mieszkanki wsi. Stanowią one 15% całej badanej populacji. 2 badane wychowanki nie udzieliły odpowiedzi na to pytanie – patrz: tabela 2.

⁶ www.mow-podglebokie.pl (dostęp 27.12.2018).

Tabela 2. Miejsce zamieszkania badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego

Miejsce zamieszkania badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego	N – Liczba badanych osób	% - Procent
Miasto	49	81,7%
Wieś	9	15%
Brak odpowiedzi	2	3,33%
	60	100%

Źródło: opracowanie własne

7 badanych wychowanek przebywa w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym 6 miesięcy Stanowią one 11,67% całej badanej grupy. 6 badanych wychowanek przebywa w placówce 9 miesięcy. Stanowią one 10 % całej badanej populacji, a 5 podopiecznych placówki przebywa w niej 24 miesiące. Stanowią one 8,33% całej badanej grupy – patrz: tabela 3.

Tabela 3. Czas pobytu badanych wychowanek w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym

Czas pobytu badanych wychowanek w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym – w miesiącach	N – Liczba badanych osób	% - Procent
5 dni	1	1,67%
Miesiąc	4	6,67%
1,5 miesiąca	2	3,33%
2 miesiące	4	6,67%
3 miesiące	2	3,33%
4 miesiące	5	8,33%
5 miesięcy	4	6,67%
6 miesięcy	7	11,67%
7 miesięcy	4	6,67%
8 miesięcy	1	1,67%
9 miesięcy	6	10%
10 miesięcy	4	6,67%
12 miesięcy	3	5%
13 miesięcy	1	1,67%
16 miesięcy	1	1,67%
21 miesięcy	2	3,33%
23 miesiące	1	1,67%

24 miesiące	5	8,33%
36 miesięcy	1	1,67%
42 miesiące	1	1,67%
48 miesięcy	1	1,67%
Brak odpowiedzi	1	1,67%
	60	100%

Źródło: opracowanie własne

W Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym 26 badane wychowanki chodzą do III klasy Gimnazjum. Stanowią one 43,33% całej badanej populacji. 14 badanych dziewcząt uczy się w II klasie Gimnazjum. Stanowią one 23,33% całej badanej grupy – patrz: tabela 4.

Tabela 4. Klasa do której chodzą badane wychowanki w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym

Klasa do której chodzą badane wychowanki w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym	N – Liczba badanych osób	% - Procent
I Gimnazjum	12	20%
II Gimnazjum	14	23,33%
III Gimnazjum	26	43,33%
Zasadnicza Szkoła Zawodowa	7	11,67%
Brak odpowiedzi	1	1,67%
	60	100%

Źródło: opracowanie własne

W Internacie, w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym są następujące grupy wychowawcze: A, B,C,D,E,F. Wśród badanych osób, 20 badanych dziewcząt to wychowanki przyporządkowane do grupy F. Stanowią one 25% całej badanej populacji – patrz: tabela 5.

Tabela 5. Grupa do której przyporządkowane są badane osoby w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym

Grupa do której przyporządk-	N – Liczba badanych osób	% - Procent

kowane są badane wychowanki w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym		
Grupa A	10	16,67%
Grupa C	11	18,33%
Grupa D	15	25%
Grupa E	8	13,33%
Grupa F	14	23,33%
Brak odpowiedzi	2	3,33%
	60	100%

Źródło: opracowanie własne

Narzędzie badawcze. W niniejszym artykule do przeprowadzenia badań wykorzystano Skalę Wartości Schelerowskich (SWS wersja D-50). Skala ta składa się z 50 wartości. Wartości te (dokładniej ich nazwy) tworzą 6 skal podstawowych. Są to podskale wartości: hedonistycznych (H), witalnych (W), estetycznych (E), prawdy (P), moralnych (M) i świętych (Ś). Wyniki analiz statystycznych pozwoliły ponadto na wyodrębnienie 4 podskal czynnikowych. Podskala wartości witalnych (W) rozpada się na dwie podskale czynnikowe: sprawności i siły fizycznej (SSF) i wytrzymałości (Wyt.). Podskala wartości świętych rozpada się z kolei na: świętości świeckich (ŚŚ) i świętości religijne (ŚR)⁷.

Przedstawienie wyników badań własnych

Na wstępie tej części artykułu przedstawiono wyniki badań dotyczące hierarchii wartości przeprowadzonych wśród młodszych, starszych i najstarszych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego. Głównie skoncentrowano się tutaj na 6 podstawowych grupach wartości: hedonistycznych (H), witalnych (W), estetycznych (E), prawdy (P), moralnych (M) i świętych (Ś). W grupie najmłodszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego, w skali wartości hedonistycznych (H), jedna otrzymała wynik niski, a druga przeciętny – patrz: tabela 6.

⁷ Brzozowski, *Skala Wartości Schelerowskich – SWS*, 14.

Tabela 6. Wyniki badań najmłodszych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w skali wartości hedonistycznych (H) przeliczone na steny

Lp.	Wiek badanych osób	Wynik surowy w skali wartości hedonistycznych (H)	Wynik w skali stenowej
9	13 lat	40	4 sten
42	14 lat	67	6 sten

Źródło: opracowanie własne

W grupie najmłodszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego, w skali wartości witalnych (W), jedna otrzymała wysoki wynik, a druga niski – patrz: tabela 7.

Tabela 7. Wyniki badań najmłodszych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w skali wartości witalnych (W) przeliczone na steny

Lp.	Wiek badanych osób	Wynik surowy w skali wartości witalnych (W)	Wynik w skali stenowej
9	13 lat	33	4 sten
42	14 lat	72	7 sten

Źródło: opracowanie własne

W grupie najmłodszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego, w skali wartości estetycznych (E), jedna otrzymała wynik niski, a druga wysoki – patrz: tabela 8.

Tabela 8. Wyniki badań najmłodszych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w skali wartości estetycznych (E) przeliczone na steny

Lp.	Wiek badanych osób	Wynik surowy w skali wartości estetycznych (E)	Wynik w skali stenowej
9	13 lat	52	3 sten
42	14 lat	84	7 sten

Źródło: opracowanie własne

W grupie najmłodszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego, w skali wartości prawdy (P) dwie otrzymały niskie wyniki –

patrz: tabela 9.

Tabela 9. Wyniki badań najmłodszych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w skali wartości prawdy (P) przeliczone na steny

Lp.	Wiek badanych osób	Wynik surowy w skali wartości prawdy (P)	Wynik w skali stenowej
9	13 lat	60	4
42	14 lat	51	3

Źródło: opracowanie własne

W grupie najmłodszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego, w skali wartości moralnych (M), dwie otrzymały wyniki niskie – patrz: tabela 10.

Tabela 10. Wyniki najmłodszych badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w skali wartości moralnych (M) przeliczone na steny

Lp.	Wiek badanych osób	Wynik surowy w skali wartości moralnych (M)	Wynik w skali stenowej
9	13 lat	66	4
42	14 lat	64	4

Źródło: opracowanie własne

W grupie najmłodszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego, w skali wartości świętych (Ś), jedna otrzymała wynik wysoki, a druga niski – patrz: tabela 11.

Tabela 11. Wyniki młodszych badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w skali wartości świętych (Ś) przeliczone na steny

Lp.	Wiek badanych osób	Wynik surowy w skali wartości świętych (Ś)	Wynik w skali stenowej
9	13 lat	87	7
42	14 lat	63	4

Źródło: opracowanie własne

W dalszej części artykułu prezentuję wyniki badań dotyczące wartości starszych wiekowo wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego.

10 starszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w grupie wartości hedonistycznych (H) uzyskało wyniki wysokie, a 2 osiągnęły wyniki niskie. 13 wychowanek otrzymało przeciętne wyniki – patrz: tabela 12.

Tabela 12. Wyniki starszych badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w skali wartości hedonistycznych (H) przeliczone na steny

Lp.	Wiek badanych osób	Wynik surowy w skali wartości hedonistycznych (H)	Wynik w skali stenowej
2	15 lat	87	9
3	16 lat	67	6
5	15 lat	69	6
13	16 lat	14	1
15	16 lat	94	9
16	15 lat	93	9
17	15 lat	87	9
18	15 lat	60	5
19	15 lat	98	10
21	15 lat	87	9
22	16 lat	62	6
25	16 lat	96	10
27	16 lat	63	6
28	16 lat	54	5
29	16 lat	60	5
30	16 lat	87	9
34	15,5 lat	54	5
37	16 lat	63	6
38	16,5 lat	13	1
39	16 lat	71	7
46	16 lat	64	6
47	16 lat	56	5
48	15 lat	56	5
51	15 lat	94	9
56	16 lat	69	6

Źródło: opracowanie własne

16 starszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego, w grupie wartości witalnych (W) osiągnęło wysokie wyniki. 6 badanych wychowanek, w grupie wartości witalnych (W) uzyskało przeciętne wyniki. 3 badane wychowanki, w grupie wartości witalnych (W) otrzymały wyniki niskie – patrz: tabela 13.

Tabela 13. Wyniki starszych badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego, w skali wartości witalnych (W) przeliczone na steny

Lp.	Wiek badanych osób	Wynik surowy w skali wartości witalnych (W)	Wynik w skali stenowej
2	15 lat	88	9
3	16 lat	15	3
5	15 lat	91	10
13	16 lat	82	8
15	16 lat	93	10
16	15 lat	92	10
17	15 lat	67	7
18	15 lat	80	7
19	15 lat	70	7
21	15 lat	92	10
22	16 lat	30	4
25	16 lat	83	9
27	16 lat	58	6
28	16 lat	73	7
29	16 lat	75	7
30	16 lat	76	8
34	15,5 lat	50	6
37	16 lat	44	5
38	16,5 lat	13	2
39	16 lat	48	5
46	16 lat	57	6
47	16 lat	77	7
48	15 lat	77	7
51	15 lat	47	5
56	16 lat	80	7

Źródło: opracowanie własne

10 starszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego, w grupie wartości estetycznych (E) osiągnęło wysokie wyniki. 10 starszych, badanych wychowanek uzyskało przeciętne wyniki w grupie wartości estetycznych (E), a 5 starszych, badanych wychowanek otrzymało niskie wyniki w grupie wartości estetycznych (E) – patrz: tabela 14.

Tabela 14. Wyniki starszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w skali wartości estetycznych (E) przeliczone na steny

Lp.	Wiek badanych osób	Wynik surowy w skali wartości estetycznych (E)	Wynik w skali stenowej
2	15 lat	76	8
3	16 lat	25	3
5	15 lat	49	5
13	16 lat	49	5
15	16 lat	38	4
16	15 lat	48	5
17	15 lat	100	10
18	15 lat	78	8
19	15 lat	97	10
21	15 lat	78	8
22	16 lat	30	3
25	16 lat	67	7
27	16 lat	50	5
28	16 lat	56	6
29	16 lat	57	6
30	16 lat	69	7
34	15,5 lat	44	5
37	16 lat	57	6
38	16,5 lat	43	4
39	16 lat	65	6
46	16 lat	57	6
47	16 lat	71	7
48	15 lat	33	4
51	15 lat	70	7
56	16 lat	71	7

Źródło: opracowanie własne

6 starszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego otrzymało wyniki wysokie w grupie wartości prawdy (P). 7 starszych, badanych wychowanek uzyskało wyniki przeciętne w grupie wartości prawdy (P), a 12 badanych osób osiągnęło wyniki niskie w grupie wartości prawdy (P).

Tabela 15. Wyniki starszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w skali wartości prawdy (P) przeliczone na steny

Lp.	Wiek badanych osób	Wynik surowy w skali wartości prawdy (P)	Wynik w skali stenowej
2	15 lat	78	6
3	16 lat	53	3
5	15 lat	84	7
13	16 lat	21	1
15	16 lat	61	4
16	15 lat	82	6
17	15 lat	87	7
18	15 lat	82	6
19	15 lat	92	8
21	15 lat	94	8
22	16 lat	66	4
25	16 lat	100	10
27	16 lat	54	3
28	16 lat	71	5
29	16 lat	55	3
30	16 lat	91	8
34	15,5 lat	49	3
37	16 lat	50	3
38	16,5 lat	12	1
39	16 lat	61	4
46	16 lat	68	5
47	16 lat	77	6
48	15 lat	60	4
51	15 lat	61	4
56	16 lat	77	6

Źródło: opracowanie własne

6 starszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowaw-

czego otrzymało wyniki wysokie w skali wartości moralnych (M). 8 starszych badanych dziewcząt osiągnęło wyniki przeciętne w skali wartości moralnych (M), a 11 starszych, badanych wychowanek osiągnęło wyniki niskie w skali wartości moralnych (M) – patrz: tabela 16.

Tabela 16. Wyniki starszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego, w skali wartości moralnych (M)

Lp.	Wiek badanych osób	Wynik surowy w skali wartości moralnych (M)	Wynik w skali stenowej
2	15 lat	80	5
3	16 lat	69	4
5	15 lat	58	3
13	16 lat	51	2
15	16 lat	81	5
16	15 lat	71	4
17	15 lat	95	7
18	15 lat	89	6
19	15 lat	100	9
21	15 lat	90	7
22	16 lat	78	5
25	16 lat	96	8
27	16 lat	86	6
28	16 lat	95	7
29	16 lat	72	4
30	16 lat	91	7
34	15,5 lat	57	3
37	16 lat	73	4
38	16,5 lat	19	1
39	16 lat	62	3
46	16 lat	62	3
47	16 lat	84	6
48	15 lat	74	4
51	15 lat	87	6
56	16 lat	84	6

Źródło: opracowanie własne

6 starszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego uzyskało wysokie wyniki w grupie wartości świętych (Ś). 8 badanych dziewcząt otrzymało przeciętne wyniki w grupie wartości świętych (Ś), a 11 badanych osób osiągnęło niskie wyniki w grupie wartości świętych (Ś) – patrz: tabela 17.

Tabela 17. Wyniki starszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w skali wartości świętych (Ś)

Lp.	Wiek badanych osób	Wynik surowy w skali wartości świętych (Ś)	Wynik w skali stenowej
2	15 lat	56	4
3	16 lat	49	3
5	15 lat	2	1
13	16 lat	26	2
15	16 lat	78	6
16	15 lat	10	1
17	15 lat	100	9
18	15 lat	82	6
19	15 lat	100	9
21	15 lat	99	9
22	16 lat	75	5
25	16 lat	95	8
27	16 lat	69	5
28	16 lat	74	5
29	16 lat	74	5
30	16 lat	12	1
34	15,5 lat	40	3
37	16 lat	24	1
38	16,5 lat	7	1
39	16 lat	66	5
46	16 lat	59	4
47	16 lat	87	7
48	15 lat	39	3
51	15 lat	49	3
56	16 lat	94	8

Źródło: opracowanie własne

Na koniec tej części artykułu prezentuję wyniki badań dotyczące wartości najstarszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego.

14 najstarszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego uzyskało wysokie wyniki w grupie wartości hedonistycznych (H). 13 najstarszych, badanych wychowanek osiągnęło przeciętne wyniki w grupie wartości hedonistycznych (H), a 6 najstarszych podopiecznych placówki otrzymało niskie wyniki w grupie wartości hedonistycznych (H) – patrz: tabela 18.

Tabela 18. Wyniki najstarszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w skali wartości hedonistycznych (H) przeliczone na steny

Lp.	Wiek badanych osób	Wynik surowy w skali wartości hedonistycznych (H)	Wynik w skali stenowej
1	17 lat	85	9
4	17 lat	80	8
6	17 lat	67	6
7	17 lat	70	7
8	17 lat	83	8
10	17 lat	54	5
11	17 lat	78	8
12	17 lat	76	7
14	17 lat	91	9
20	17 lat	50	5
23	18 lat	74	7
24	17 lat	76	7
26	17 lat	44	4
31	17 lat	59	5
32	18 lat	40	4
33	18 lat	64	6
35	17 lat	57	5
36	17 lat	76	7
40	18 lat	22	1
41	17 lat	67	6
43	17 lat	52	5
44	17 lat	100	10
45	17 lat	56	5
49	18 lat	32	3
50	18 lat	55	5
52	17 lat	24	1
53	17 lat	100	10
54	17 lat	75	7
55	17 lat	56	5

57	17 lat	52	5
58	17 lat	27	2
59	17 lat	64	6
60	18 lat	84	9

Źródło: opracowanie własne

16 najstarszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego otrzymało wyniki wysokie w grupie wartości witalnych (W). 11 najstarszych, badanych dziewcząt niedostosowanych społecznie uzyskało wyniki przeciętne w grupie wartości witalnych (W), a 6 podopiecznych placówki resocjalizacyjnej osiągnęło wyniki niskie w grupie wartości witalnych (W) – patrz: tabela 19.

Tabela 19. Wyniki najstarszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w skali wartości witalnych (W) przeliczone na steny

Lp.	Wiek badanych osób	Wynik surowy w skali wartości witalnych (W)	Wynik w skali stenowej
1	17 lat	90	10
4	17 lat	65	7
6	17 lat	99	10
7	17 lat	76	8
8	17 lat	82	8
10	17 lat	36	4
11	17 lat	78	8
12	17 lat	76	8
14	17 lat	88	9
20	17 lat	55	6
23	18 lat	67	7
24	17 lat	77	8
26	17 lat	28	4
31	17 lat	45	5
32	18 lat	57	6
33	18 lat	32	4
35	17 lat	52	6
36	17 lat	76	8
40	18 lat	36	4
41	17 lat	34	4
43	17 lat	55	6
44	17 lat	100	10

45	17 lat	92	10
49	18 lat	22	3
50	18 lat	37	5
52	17 lat	40	5
53	17 lat	83	9
54	17 lat	100	10
55	17 lat	50	6
57	17 lat	38	5
58	17 lat	57	6
59	17 lat	58	6
60	18 lat	80	7

Źródło: opracowanie własne

8 najstarszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego otrzymało wyniki wysokie w grupie wartości estetycznych (E). 20 najstarszych, badanych dziewcząt uzyskało wyniki przeciętne w grupie wartości estetycznych (E), a 5 najstarszych, badanych wychowanek osiągnęło wyniki niskie w grupie wartości estetycznych (E) – patrz: tabela 20.

Tabela 20. Wyniki najstarszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w skali wartości estetycznych (E) przeliczone na steny

Lp.	Wiek badanych osób	Wynik surowy w skali wartości estetycznych (E)	Wynik w skali stenowej
1	17 lat	88	9
4	17 lat	83	9
6	17 lat	63	6
7	17 lat	95	10
8	17 lat	63	6
10	17 lat	66	7
11	17 lat	69	7
12	17 lat	64	6
14	17 lat	87	9
20	17 lat	53	5
23	18 lat	64	6
24	17 lat	60	6
26	17 lat	51	5
31	17 lat	46	5
32	18 lat	54	5

33	18 lat	53	5
35	17 lat	41	4
36	17 lat	56	6
40	18 lat	21	3
41	17 lat	61	6
43	17 lat	60	6
44	17 lat	100	10
45	17 lat	64	6
49	18 lat	16	2
50	18 lat	26	3
52	17 lat	26	3
53	17 lat	100	10
54	17 lat	57	6
55	17 lat	60	6
57	17 lat	53	5
58	17 lat	54	5
59	17 lat	53	5
60	18 lat	62	6

Źródło: opracowanie własne

6 najstarszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego otrzymało wyniki wysokie, w grupie wartości prawdy (P), 10 najstarszych, badanych osób uzyskało wyniki przeciętne, w grupie wartości prawdy (P), a 17 najstarszych, badanych dziewcząt osiągnęło wyniki niskie w grupie wartości prawdy (P) – patrz: tabela 21.

Tabela 21. Wyniki najstarszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w skali wartości prawdy (P) przeliczone na steny

Lp.	Wiek badanych osób	Wynik surowy w skali wartości prawdy (P)	Wynik w skali stenowej
1	17 lat	80	6
4	17 lat	66	4
6	17 lat	95	8
7	17 lat	72	5
8	17 lat	52	3
10	17 lat	33	2
11	17 lat	79	6
12	17 lat	89	8

14	17 lat	89	8
20	17 lat	51	3
23	18 lat	76	6
24	17 lat	62	4
26	17 lat	54	3
31	17 lat	60	4
32	18 lat	74	5
33	18 lat	31	2
35	17 lat	25	1
36	17 lat	52	3
40	18 lat	29	1
41	17 lat	74	5
43	17 lat	57	3
44	17 lat	100	10
45	17 lat	81	6
49	18 lat	30	1
50	18 lat	42	2
52	17 lat	60	4
53	17 lat	100	10
54	17 lat	100	10
55	17 lat	46	3
57	17 lat	69	5
58	17 lat	35	2
59	17 lat	75	6
60	18 lat	80	6

Źródło: opracowanie własne

9 najstarszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego osiągnęło wyniki wysokie w grupie wartości moralnych (M), 10 najstarszych, badanych dziewcząt otrzymało wyniki przeciętne w grupie wartości moralnych (M), a 14 najstarszych, badanych osób osiągnęło wyniki niskie w grupie wartości moralnych (M) – patrz: tabela 22.

Tabela 22. Wyniki najstarszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w skali wartości moralnych (M) przeliczone na steny

Lp.	Wiek badanych osób	Wyniki surowe w skali wartości moralnych (M)	Wyniki w skali stenowej
1	17 lat	90	7

4	17 lat	84	6
6	17 lat	88	6
7	17 lat	80	5
8	17 lat	75	4
10	17 lat	75	4
11	17 lat	85	6
12	17 lat	76	5
14	17 lat	94	7
20	17 lat	57	3
23	18 lat	84	6
24	17 lat	68	4
26	17 lat	49	2
31	17 lat	70	4
32	18 lat	75	4
33	18 lat	89	6
35	17 lat	90	7
36	17 lat	94	7
40	18 lat	50	2
41	17 lat	92	7
43	17 lat	84	6
44	17 lat	100	9
45	17 lat	90	7
49	18 lat	57	3
50	18 lat	64	4
52	17 lat	64	4
53	17 lat	100	9
54	17 lat	91	7
55	17 lat	54	3
57	17 lat	53	2
58	17 lat	67	4
59	17 lat	81	5
60	18 lat	83	5

Źródło: opracowanie własne

9 najstarszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego uzyskało wyniki wysokie w grupie wartości świętych (Ś), 10 najstarszych, badanych dziewcząt osiągnęło wyniki przeciętne w grupie wartości świętych (Ś), a 14 najstarszych, badanych osób uzyskało wyniki niskie w grupie wartości święte (Ś) – patrz: tabela 23.

Tabela 23. Wyniki najstarszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w skali wartości świętych (Ś) przeliczone na steny

Lp.	Wiek badanych osób	Wyniki surowe w grupie wartości świętych (Ś)	Wynik w skali stenowej
1	17 lat	84	6
4	17 lat	66	5
6	17 lat	64	5
7	17 lat	100	9
8	17 lat	76	6
10	17 lat	50	3
11	17 lat	90	7
12	17 lat	68	5
14	17 lat	88	7
20	17 lat	46	3
23	18 lat	59	4
24	17 lat	54	4
26	17 lat	57	4
31	17 lat	58	4
32	18 lat	54	4
33	18 lat	68	5
35	17 lat	95	8
36	17 lat	100	9
40	18 lat	23	1
41	17 lat	63	4
43	17 lat	61	4
44	17 lat	99	9
45	17 lat	83	5
49	18 lat	46	3
50	18 lat	66	5
52	17 lat	75	5
53	17 lat	100	9
54	17 lat	90	7
55	17 lat	41	3
57	17 lat	42	3
58	17 lat	48	3
59	17 lat	85	6
60	18 lat	94	8

Źródło: opracowanie własne

Wnioski z badań i podsumowanie

Zgodnie ze sformułowanym wyżej głównym problemem badawczym można wysnuć następujący wniosek:

- Na najwyższym szczeblu drabiny wartości, które preferują badane wychowanki Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego, znajdują się wartości witalne (W), nieco niżej hedonistyczne (H), następnie estetyczne (E), prawdy (P), moralne (M) i święte (Ś).

Natomiast zgodnie z postawionymi wyżej szczegółowymi problemami badawczymi można postawić następujące wnioski:

- Analizując 6 grup wartości zaproponowanych przez Maxa Schelera można powiedzieć, że najmłodsza wychowanka Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego wysoko ceni grupę wartości świętych (Ś) czyli: Boga, kraj, naród, niepodległość, ojczyznę, państwo, patriotyzm, wiarę, zbawienie, życie wieczne. Można zatem wysnuć następujący wniosek, że wymienione wyżej wartości dla badanej nastolatki są ważne i to nimi ona kieruje się w życiu, a 14-latka wysoko ceni grupę wartości witalnych (W), czyli: odporność na zmęczenie, siłę fizyczną, sprawność, sprężystość ciała, umiejętność znoszenia głodu, umiejętność znoszenia chłodu oraz grupę wartości estetycznych (E), czyli: elegancja, gustowność, harmonia, ład rzeczy, proporcjonalność kształtów, regularność rysów, uporządkowanie. Natomiast dla 14-latki te wartości są ważne i to nimi ona kieruje się w życiu.
- Najmłodsza podopieczna placówki nisko ceni wartości hedonistyczne (H), czyli: dostatnie życie, miłość erotyczną, posiadanie, przyjemność, radość życia, wygodę, wypoczęcie, życie pełne wrażeń, a także grupę wartości witalnych (W) i estetycznych (E), natomiast 14 – latka nisko ceni grupę wartości świętych (Ś). Dla 13-latki nie są ważne wartości hedonistyczne (H), witalne (W) i estetyczne (E) w, a dla 14-latki wartości święte (Ś) w życiu nie mają znaczenia.
- 16 starszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego wysoko ceni grupę wartości witalnych (W), czyli: odporność na zmęczenie, siłę fizyczną, sprawność, sprężystość ciała, umiejętność znoszenia głodu, umiejętność znoszenia chłodu. Stanowią one ponad połowę starszych, badanych dziewcząt tej całej badanej grupy osób, dla których wartości witalne (W) są ważne i to nimi kierują się w życiu. 10 starszych,

badanych osób ceni wysoko wartości hedonistyczne (H), czyli: dostatnie życie, miłość erotyczną, posiadanie, przyjemność, radość życia, wygodę, wypoczęcie, życie pełne wrażeń oraz wartości estetyczne (E), czyli: elegancja, gustowność, harmonia, ład rzeczy, proporcjonalność kształtów, regularność rysów, uporządkowanie. Stanowią one 40% wszystkich starszych, badanych dziewcząt, dla których grupa wartości hedonistycznych (H) i estetycznych (E) są ważne i to nimi kierują się w życiu.

- 12 starszych, badanych dziewcząt nisko ceni grupę wartości prawdy (P), czyli: inteligencję, logiczność, mądrość, obiektywność, otwarty umysł, rozumienie, szerokie horyzonty umysłowe, wiedzę. Stanowią one prawie połowę populacji wszystkich starszych, badanych dziewcząt. Wydaje się, że dla prawie połowy podopiecznych placówki grupa wartości prawdy (P) nie jest ważna i nie kierują się nią w życiu. 11 starszych, badanych dziewcząt nisko ceni grupę wartości moralnych (M), czyli: dobroć, honor, miłość bliźniego, pokój, pomaganie innym, prawdomówność, rzetelność, szczerść, uczciwość, uprzejmość, życzliwość oraz grupę wartości świętych (Ś), czyli: Bóg, kraj, naród, niepodległość, ojczyzna, państwo, patriotyzm, wiara, zbawienie, życie wieczne. Stanowią one 44% całej populacji starszych, badanych dziewcząt. Należy przypuszczać, że dla 44% starszych, badanych osób grupa wartości moralnych (M) i świętych (Ś) nie są ważne i nie kierują się nimi w życiu.
- 16 najstarszych, badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego wysoko ceni grupę wartości witalnych (W), czyli: odporność na zmęczenie, siłę fizyczną, sprawność, sprężystość ciała, umiejętność znoszenia głodu, umiejętność znoszenia chłodu. Stanowią one prawie połowę najstarszych, badanych dziewcząt spośród wszystkich najstarszych, badanych dziewcząt, dla których grupa wartości witalnych (W) jest ważna i to nią kierują się w życiu. 14 najstarszych, badanych dziewcząt wysoko ceni wartości hedonistyczne (H) czyli: dostatnie życie, miłość erotyczną, posiadanie, przyjemność, radość życia, wygodę, wypoczęcie, życie pełne wrażeń. Stanowią one 42,4% całej populacji najstarszych, badanych dziewcząt.
- 17 najstarszych, badanych dziewcząt nisko ceni wartości prawdy (P), czyli: inteligencję, logiczność, mądrość, obiektywność, otwarty umysł, rozumienie, szerokie horyzonty umysłowe, wiedzę. Stanowią one nieco ponad połowę wszystkich najstarszych, badanych dziewcząt. Należy przypuszczać,

że dla nieco ponad połowy wszystkich najstarszych, badanych wychowanek placówki wartości prawdy (P) nie są ważne i nie kierują się nimi w życiu. 14 najstarszych, badanych dziewcząt nisko ceni grupę wartości moralnych (M), czyli: dobroć, honor, miłość bliźniego, pokój, pomaganie innym, prawdomówność, rzetelność, szczerłość, uczciwość, uprzejmość, życzliwość oraz grupę wartości świętych (Ś), czyli: Bóg, kraj, naród, niepodległość, ojczyzna, państwo, patriotyzm, wiara, zbawienie, życie wieczne. Stanowią one 42,4% całej populacji najstarszych, badanych dziewcząt. Należy przypuszczać, że dla 42,4% najstarszych, badanych osób grupa wartości moralnych (M) i świętych (Ś) nie są ważne i nie kierują się nimi w życiu.

- Wśród najmłodszych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego występuje podobieństwo w hierarchii wartości, ponieważ dwie najmłodsze, badane osoby nisko cenią grupę wartości prawdy (P), czyli: inteligencję, logiczność, mądrość, obiektywność, otwarty umysł, rozumienie, szerokie horyzonty umysłowe i wiedzę oraz grupę wartości moralnych (M), czyli: dobroć, honor, miłość bliźniego, pokój, pomaganie innym, prawdomówność, rzetelność, szczerłość, uczciwość, uprzejmość, życzliwość.
- Wśród wychowanek starszych i najstarszych Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego występuje podobieństwo w hierarchii wartości, gdyż starsze i najstarsze podopieczne placówki wysoko cenią grupę wartości witalnych (W), hedonistycznych (H) i estetycznych (E). Poza tymi trzema grupami wartości, starsze i najstarsze, badane wychowanki ośrodka nisko cenią także grupę wartości prawdy (P), moralnych (M) i świętych (Ś).
- Wśród wychowanek najmłodszych, starszych i najstarszych występuje jedna zasadnicza różnica w hierarchii wartości, bo tylko jedna osoba z grupy najmłodszych, badanych dziewcząt wysoko ceni grupę wartości świętych (Ś), a pozostałe, badane osoby nisko cenią tę grupę wartości.
- Grupa najmłodszych, badanych wychowanek placówki jest spójna pod względem wartości prawdy (P) i wartości moralnych (M), a grupa młodszych oraz najstarszych, badanych dziewcząt jest spójna pod względem wartości witalnych (W), hedonistycznych (H), estetycznych (E) i świętych (Ś).

Podsumowując, wyniki badań pokazują, że badane wychowanki Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego wysoko cenią wartości witalne (W), nieco niżej hedonistyczne (H), następnie estetyczne (E) i te kategorie wartości są dla nich

ważne, to nimi kierują się w życiu. Natomiast nisko cenią wartości prawdy (P), moralne (M), prawdy i święte (Ś) i te kategorie wartości nie mają dla nich znaczenia, nimi badane dziewczęta nie chcą kierować się w życiu. Można zatem wywnioskować, że przedstawiona przez autorkę artykułu hierarchia wartości badanych przez nią osób nieco różni się od modelowej hierarchii wartości zaproponowanej przez M. Schelera, który najniżej w hierarchii umieścił wartości hedonistyczne (H), następnie witalne (W), duchowe i święte (Ś). Nie wiadomo jednak, czy ukazana przez autorkę artykułu hierarchia wartości badanych wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego jest realna i trwała, ponieważ są one w okresie dorastania, w którym dopiero następuje kształtowanie się hierarchii wartości. Kolejnym czynnikiem, który rzuca na kształtowanie się hierarchii wartości u badanych dziewcząt, może być struktura rodziny, w której one wychowują się oraz relacje panujące między badanymi osobami a ich rodzicami, ponadto klimat wytworzony między badanymi dziewczętami a ich rodzicami, który może sprzyjać budowaniu prawidłowej hierarchii wartości wśród wychowanek placówki lub też nie sprzyjać, jeśli otoczenie, a szczególnie rodzice nie są dla nich autorytetami. Z tego powodu, że badane dziewczęta wysoko cenią tylko grupę wartości związanych ze zdrowiem, z pięknem i przyjemnościami, należy przypuszczać, że być może doświadczają one kryzysu w wartościowaniu. *„Kryzys w wartościowaniu, to stan trudności lub zaburzeń w procesie wartościowania, charakteryzujący się napięciem, niepokojem oraz dezintegracją psychiczną (objawy niespecyficzne), którym towarzyszą wszystkie lub niektóre objawy specyficzne, takie jak:*

- *trudności uporządkowania indywidualnego systemu wartości w hierarchię,*
- *znaczące przewartościowania,*
- *brak integracji procesów poznawczych, afektywnych i motywacyjnych w wartościowaniu,*
- *poczucie nierealizowania wartości w życiu*⁸.

⁸ Piotr Oleś, *Kwestionariusz Kryzysu w Wartościowaniu KKW. Podręcznik* (Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, 1998), 9–10.

Bibliografia

- Brzozowski Piotr. *Skala Wartości Schelerowskich – SWS. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, 1998.
- Galarowicz Jan. *Fenomenologiczna etyka wartości (Max Scheler, Nicolai Hartmann, Dietrich Von Hildebrand)*, t. 1. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Papieskiej Akademii Teologicznej, 1997.
- Kość Antoni. „Problem relacji prawa i wartości w społeczeństwie otwartym.” W: *W służbie wartościom*. Red. Ryszard Kamiński, Stanisław Józef Koza, Leszek Skorupa, Kazimierz Świąt, 255-262. Lublin: Wydawnictwo Jedność, 1999.
- Oleś Piotr. *Kwestionariusz do badania kryzysu w wartościowaniu KKW. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, 1998.
- Tischner Józef. „Etyka wartości i nadziei.” W: Dietrich von Hildebrand, Jan Andrzej Kłoczowski, Józef Paściak, Józef Tischner. *Wobec wartości*, 64–92. Poznań: Wydawnictwo „W drodze”, 1984.
- www.mow-podglebokie.pl (dostęp 27.12.2017).
- www.kul.pl/files/57/wydzial/glab/fenomenologia.pdf (dostęp 15.12.2017).

Summary

Hierarchy of the values of the juveniles of the Youth Educational Center according to Max Scheler's theory of value

The aim of the article is to determine what is the hierarchy of values of the juveniles of the Youth Educational Center. The study group consists of 60 people aged from 13 to 18 years. The research tool used to conduct the research is the Scheler Scale (SWS) by Max Scheler. This scale has several versions. For research, the author of the article used the version (D-50) of this tool. The author of the article focused on these six basic groups of values. The results of the research show that the examined juveniles of the Youth Educational Center highly value the vital values (W), somewhat lower the hedonistic (H), then the aesthetic (E) and these categories of values are important to them, they are guided in life. On the other hand, they value low the moral values (M), truth (P) and sacred (M) and these categories of values do not matter to them, the girls surveyed do not want to be guided in their lives.

Keywords: hierarchy of values, Max Scheler, lower values, higher values, Youth Educational Center

Summarised and translated by Małgorzata Grabowska

Zusammenfassung

Die Wertehierarchie der weiblichen Zöglinge der Erziehungsanstalt für Jugendliche nach der Werteskala von Max Scheler

Das Ziel des Artikels ist die Bestimmung der Wertehierarchie der weiblichen Zöglinge der Erziehungsanstalt für Jugendliche. Die untersuchte Gruppe beträgt 60 Personen im Alter zwischen 13 und 18 Jahren. Das Forschungswerkzeug für die Durchführung der Untersuchungen bildet die Werteskala von Max Scheler. Die Skala hat einige Varianten. Für ihre Forschungen hat die Autorin des Artikels die Variante D-50 des Werkzeugs angewandt. Die Autorin konzentrierte sich auf 6 grundlegende Wertegruppen. Die Forschungsergebnisse zeigen, dass die untersuchten weiblichen Zöglinge der Erziehungsanstalt für Jugendliche vitale Werte hochschätzen, etwas niedriger hedonistische Werte und an dritter Stelle ästhetische Werte einstufen. Diese Wertekategorien erweisen sich für sie als wichtig und richtungsweisend im Leben. Niedrig geschätzt wurden hingegen moralische Werte, Wahrheitswerte und heilige Werte: Diese Wertekategorien haben für sie kaum Bedeutung und werden von den Mädchen nicht als richtungsweisend im Leben betrachtet.

Schlüsselworte: Wertehierarchie, Max Scheler, weniger geschätzte Werte, höher geschätzte Werte, Erziehungsanstalt für Jugendliche

Ins Deutsche übersetzt von Anna Pastuszka

Information about Author:

MAŁGORZATA GRABOWSKA, PhD student at the Department of Special Education at the Catholic University of Lublin; Catholic University of Lublin, address for correspondence: Institute of Pedagogy, The Department of Special Education, ul. Droga Męczenników Majdanka 70, PL 20–325 Lublin, e- mail: goskagrab@gmail.com

